

■ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
І ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА

УДК 336.77.658 (477)

**КРЕДИТНА ПОЛІТИКА
СИСТЕМНО ВАЖЛИВИХ
БАНКІВ В УКРАЇНІ ©**

Л.О. ВДОВЕНКО,
*доктор економічних наук, доцент, доцент
кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)*

Статтю присвячено особливостям кредитної політики системно важливих банків в Україні, здійснено аналіз їх кредитного портфеля та оцінка ефективності управління ним. Оцінка обсягів їх кредитного портфеля свідчить про тенденцію його зростання як і частки кредитного портфеля в активах. Виявлено, що АТ “Ощадбанк” та АБ “Укргазбанк” в кредитній політиці спеціалізуються на кредитуванні юридичних осіб, тоді як АТ КБ “Приватбанк” - на кредитуванні фізичних осіб; спостерігається зниження дохідності кредитного портфеля досліджуваних банків, але найбільш дохідним є кредитний портфель АТ “Ощадбанк”, найменш дохідним – в АТ КБ “Приватбанк”. Негативним явищем в діяльності банківської системи України є зростання проблемних кредитів, в тому числі найбільшими токсичними кредитними портфелями володіють саме системно важливі банки (їх частка сягає 56,2%), серед яких лише на АТ КБ “Приватбанк” припадає 38% від всіх проблемних кредитів в країні.

Зроблено висновки, що кредитна політика системно важливих банків здійснюється, опираючись на суттєву підтримку держави, що зменшує ризики порушення їх фінансової стабільності на відміну від інших банківських установ, а потенційний доступ до державної допомоги у вигляді докапіталізації свідчить, що вони є конкурентами, перш за все, один одному, а не іншим банкам. Обґрунтовано роль якісної і ефективної кредитної політики комерційних банків у підтримці фінансових показників банківської діяльності на належному рівні, зміцненні їх фінансової стійкості в умовах нестабільного середовища в банківській сфері. Встановлено, що неефективне управління кредитним портфелем та зростання проблемних кредитів призводить до підвищення ризиків здійснення кредитних операцій. Визначено шляхи збільшення обсягів кредитування та поліпшення якості кредитного портфелю банківських установ, серед яких збільшення величини регулятивного капіталу банків, підвищення кваліфікації банківського персоналу, від якого залежить якісна оцінка кредитного ризику, формування достатніх резервів для покриття можливих збитків, додержання нормативів Національного банку України, створення нових банківських продуктів та більш вигідніших умов щодо кредитування порівняно з конкурентами. Розглянуто перспективи подальшого розвитку банківської системи України в контексті стратегії реформування державних банків, в основі якої підтримка фінансової стабільності,

© Л.О. ВДОВЕНКО, 2018

ефективне управління ризиками, ліквідністю та капіталом, підвищення доступу кредитів до ключових секторів економіки, забезпечення доступу до кредитних послуг за доступну ціну.

Ключові слова: кредитна політика, кредитний механізм, кредитний портфель, банківська система, якість кредитного портфеля, активи, дохідність, знецінені кредити, токсичні кредити.

Табл.:2. Літ.: 10.

Постановка проблеми. В умовах існуючих трансформаційних змін в економіці України стратегічною сферою національної економіки, яка реалізує функцію мобілізації фінансових ресурсів та перетворення їх в капітал, є банківська система. Банківська система сприяє динамічному розвитку економіки завдяки кредитній діяльності комерційних банків. Вагома роль відводиться формуванню якісної і ефективної кредитної політики банків, що дозволяє підтримувати фінансові показники банківської діяльності на належному рівні, зміцнювати фінансову стійкість, вчасно реагувати на негативні зміни в сфері кредитування, обмежуючи їх обсяги, а також визначати найбільш вигідну для них тактику діяльності. Визначення підходів до розробки кредитної політики стає особливо важливим в умовах адаптування банківських установ до складних і мінливих умов у банківській сфері, що супроводжуються негативним впливом фінансової кризи. Таким чином, роль кредитної політики у забезпеченні ефективної і надійної діяльності комерційних банків визначає актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню розвитку банківської системи та формуванню банками кредитної політики присвячено праці І.С. Гуцала, В.Д. Лагутіна, А.П.Мороза, О.І. Лаврушина, Г.С. Панової, М.І. Савлука, Н.А. Шелудько та ін. Незважаючи на це, кредитна діяльність комерційних банків потребує постійної уваги регулятора в силу змін у банківському середовищі, а аналіз сучасної кредитної політики банків є необхідним для якісного управління кредитним портфелем задля відстеження стану кредитування реального сектора економіки та оцінки темпів економічного зростання в країні.

Постановка завдання. Метою статті є висвітлення кредитної політики системно важливих банків в Україні.

Виклад основного матеріалу. В основу кредитної політики покладено стратегію і тактику банківської діяльності, а її реалізація здійснюється за допомогою кредитного механізму.

Кредитну політику трактують як “систему заходів банку в кредитуванні його клієнтів, що здійснюється для реалізації його стратегії і тактики, з визначенням пріоритетів в процесі розвитку кредитних відносин, з однієї сторони, та функціонування кредитного механізму – з іншої” [1, с. 154]; “як елемент загальної банківської політики найтіснішим чином пов’язана з депозитною політикою, є сукупністю стратегічних і тактичних рішень, які знаходять своє відображення в спеціальному документі, де визначаються перспективні і поточні цілі кредитування, його параметри та процедура, та реалізується через кредитний механізм” [2, с. 109].

Фінансова нестабільність в країні негативно впливає на діяльність банківської системи в цілому через неефективну кредитну діяльність окремих банків. У таких умовах нестабільності в банківській сфері кредитна політика за своєю суттю визначає стратегію кредитного процесу комерційного банку за допомогою збалансованості стратегічних і тактичних методів управління кредитуванням.

На нашу думку, під кредитною політикою слід розуміти внутрішньобанківський документ, викладений у письмовій формі, що не суперечить загальній банківській політиці банку, в якому визначено прийоми і методи здійснення кредитної діяльності, спрямовані на мінімізацію ризиків, зростання капіталу за умов дотримання чинного законодавства та врахування змін зовнішнього і внутрішнього середовищ у банківській сфері. Отже, кредитна політика встановлює основні правила формування портфеля кредитів та здійснення регулювання кредитної діяльності банку.

Основу кредитної політики становить вміння банків ефективно управляти кредитним портфелем як сукупністю позик, наданих клієнтам, а основними її завданнями є зростання обсягів кредитного портфеля, забезпечення його дохідності та сприяння наданню якісних кредитів.

В умовах кризи підвищення ефективності кредитної діяльності банків є неможливим без упровадження таких інструментів управління кредитним портфелем, які дозволять не лише зменшити загальний кредитний ризик портфеля боргових зобов'язань та збільшити його прибутковість, але й підтримати фінансову стійкість і ринкову позицію банку [3, с. 11].

Ефективна кредитна політика банку визначає параметри для кредитного портфеля цілому, серед яких визначення обсягу вільних кредитних ресурсів, встановлення лімітів на придбання кредитів і їх розподіл за окремими напрямками, визначення складу кредитного портфеля та дотримання допустимого рівня концентрації кредиту за окремими позичальниками і галузями економіки.

Вважаємо, що головними кількісними критеріями ефективності кредитної політики банку є дотримання показників прибутковості та рівня ризику кредитної діяльності банку на встановленому цільовому рівні, які не загрожують при цьому фінансовій стійкості та конкурентоспроможності банку протягом планового періоду. До якісних критеріїв ефективності кредитної політики банку належать забезпечення дотримання вимог банківського регулювання і нагляду, її відповідність банківській політиці, забезпечення внутрішньої збалансованості окремих напрямів кредитної політики та їх відповідності умовам зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування банку [4, с. 169].

Аналіз кредитного портфеля банків здійснимо на прикладі АТ КБ “Ощадбанк”, АТ “Приватбанк” й АБ “Укргазбанк”, які згідно класифікації НБУ є системно важливими, оскільки мають вагому частку на банківському ринку, та потенційне банкрутство яких здатне викликати порушення стабільності фінансової системи країни. На ці банки поширюються підвищені вимоги (такі як достатність капіталу, формування резервів під боргові зобов'язання), які покликані зменшити ризики порушення їх фінансової стабільності, а також для них є характерною ймовірність участі держави в їх порятунку в разі банкрутства, що слугує перевагою формування їхньої кредитної політики порівняно з іншими банківськими установами. Ці банки входять в ТОП-10 найнадійніших банків України (табл.1).

Аналізуючи рейтинг банків України за окремими показниками за даними табл. 1, слід відмітити, що впродовж останніх двох років АТ “Ощадбанк” і АБ “Укргазбанк” стабільно посідають 1 і 3 місця в рейтингу, а АТ КБ “Приватбанк” дещо змінив свою позицію в рейтингу – з 5 на 6 місце (станом на 01.01.2018 р.). За обсягами виданих кредитів АТ “Ощадбанк” має 1 місце в рейтингу, в АТ КБ “Приватбанк” та АБ “Укргазбанк” – 2 та 3 місця відповідно.

Разом з тим, оцінювання обсягів якості кредитного портфеля банківських установ є не настільки важливим, оскільки банківська система в цілому та комерційні банки зокрема наражаються на ризики, притаманні банківській сфері. Тому мета збереження конкурентоспроможності на фінансовому ринку потребує ефективного управління кредитним портфелем із урахуванням ризиків під час здійснення банківського кредитування.

Таблиця 1

Рейтинг банків України та їх показники у 2017-2018 рр.

Місце в рейтингу		Банк	Фінансові показники і масштаб діяльності (станом на 01.01.2018 р.)					
2018 рік	2017 рік		Кількість відділень	Кількість власних банкоматів	Обсяг виданих кредитів, млн. грн.	Обсяг засобів залучених від клієнтів, млн. грн.	Розмір статутного капіталу, млн. грн.	Чистий прибуток (збиток), млн. грн.
1	1	Ощадбанк	3206	2869	74502,54	148302,32	43777,72	558,52
2	2	Райффайзен банк Аваль	504	2128	37795,07	52280,58	6154,52	4468,58
3	3	Укргазбанк	244	672	33621,91	60709,84	13318,56	623,79
4	13	Альфа-Банк	188	124	28223,62	41366,44	12179,76	654,72
5	7	Укрсиббанк	326	922	22221,40	35784,72	5069,26	1467,44
6	5	Приватбанк	2244	7105	38117,63	208565,76	206059,74	-22965,91
7	10	Укрексімбанк	66	634	67581,29	88584,21	38730,04	929,41
8	6	ПУМБ	166	690	25495,60	36900,19	3294,49	785,83
9	4	ОТП Банк	86	23	17420,99	25266,53	6186,02	917,65
10	9	Креді Агріколь Банк	154	299	19393,16	24983,06	1222,93	1109,50

Джерело: [5]

Так, Україна лідирує серед країн з найбільшими токсичними (простроченими, недіючими) кредитними портфелями банків – частка боргів, які не обслуговано у липні 2017 р. досягла 58%. На початок березня 2018 р. кредитний портфель банків перевищив 1,1 трлн. грн. Клієнти банків не хочуть повертати 625 млрд грн. Самим найгіршим є кредитний портфель у АТ КБ “Приватбанк”, його токсичні кредити (в основному інсайдерські) становлять 38% від усіх проблемних кредитів в країні, а АТ “Ощадбанк”, Укрексімбанку й АБ “Укргазбанк” позичальники не повертають 58,8%. Аналіз динаміки проблемних кредитів банківської системи України показує, що станом на 01.03.2017 р. обсяг непрацюючих кредитів становив 579,233 млрд грн. (або 55,9%), а вже станом на 01.03.2018 р. – 625, 503 млрд грн.; їхня частка в кредитному портфелі становила 56,2%. Обсяги токсичного кредитного портфеля банківської системи України показують, що станом на 01.03.2018 р. на банки з приватним капіталом припадає 235,6 млрд грн., на АТ “Ощадбанк”, Укрексімбанк, АБ “Укргазбанк” – 174,8 млрд грн., на банки іноземних банківських груп – 173,1 млрд грн. відповідно [5].

Отже, неефективне управління кредитним портфелем та зростання проблемних кредитів призводить до підвищення ризиків здійснення кредитних операцій, а це, в свою чергу, веде до настання збитків та втрати вкладених ресурсів.

Очевидно, що значні обсяги непрацюючих кредитів не повинні позначатись на скороченні обсягів кредитного портфеля окремо взятого банку та банківської системи в цілому.

Разом з тим комерційні банки повинні “нарощувати кредитний портфель у розумних межах, уникаючи при цьому неприйнятної концентрації кредитного ризику, наприклад, за галузями, по території, по виду, по цілі. Тут теж банк виробляє певні підходи і встановлює свої ліміти” [6, с. 198].

Таким чином, в умовах конкурентного середовища є необхідність дослідження концентрації кредитних портфелів у банківській системі України та оцінки їхньої сконцентрованості за часткою в активах.

Оцінка ефективності управління кредитним портфелем системно важливих банків (табл. 2) показала, що впродовж 2015-2017 рр. найбільше зросли активи в АБ “Укргазбанк” – в 1,7 рази та в АТ “Ощадбанк” – в 1,5 рази, тоді як в АТ КБ “Приватбанк” сума активів скоротилася в 1,01 рази. Обсяг кредитного портфеля має тенденцію до зростання в усіх досліджених банках, але найбільше в АБ “Укргазбанк” – в 1,9 рази, в інших державних банках – в 1,1 рази відповідно.

Таблиця 2

Оцінка ефективності управління кредитним портфелем системно важливих банків України у 2015-2017 рр.

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Відхилення 2017 р. до 2015 р. (+;-)
АТ “Державний ощадний банк”				
Активи – всього, млн грн	159133011	210607214	233842496	109300739
у т.ч. кредити, надані клієнтам, млн грн	65462189	65946584	74901636	4665321
Частка кредитного портфеля в структурі активів, %	41,1	31,3	32,0	- 9,1 в.п.
Дохідність кредитного портфеля, %	28,1	29,6	26,5	-1,6 в.п.
АТ КБ “Приватбанк”				
Активи – всього, млн грн	258611	205 183	254 805	-3806
у т.ч. кредити, надані клієнтам, млн грн	217 689	227 924	237 181	19492
Частка кредитного портфеля в структурі активів, %	84,2	111,1	93,1	8,9 в.п.
Дохідність кредитного портфеля, %	13,9	13,8	10,3	-3,6 в.п.
АБ “Укргазбанк”				
Активи - всього	41540633	53905933	69213227	27672594
у т.ч. кредити, надані клієнтам	22005653	28086441	42053063	39847410
Частка кредитного портфеля в структурі активів, %	52,9	52,1	60,8	8,08 в.п.
Дохідність кредитного портфеля, %	15,9	19,5	16,3	0,4 в.п.

Джерело: [7, 8, 9]

Частка кредитного портфеля в активах АТ “Ощадбанк” скоротилась з 41,1% в 2015 р. до 32% в 2017 р., а в інших банках зросла: АБ “Укргазбанк” – з 52% до 60,8%, в АТ КБ “Приватбанк” – з 84,2% до 93,1%.

Станом на 31.12.2017 р. обсяги кредитування юридичних осіб перевищують обсяги кредитування фізичних осіб в АТ “Ощадбанк” – в 1,6 рази, в АБ “Укргазбанк” – в 5,8 рази, тоді як в АТ КБ “Приватбанк” навпаки: обсяги кредитування фізичних осіб є вищими за обсяги кредитування юридичних осіб у 3,8 рази. АТ КБ “Приватбанк” практично звів до мінімуму кредитування юридичних осіб, оскільки обсяги кредитів юридичним особам впродовж 2015-2017 рр. суттєво скоротились з 183864 млн грн. до 3479 млн грн. або в 52, 8 рази. В той же час зростання обсягів кредитів фізичних осіб за цей ж самий період в АТ КБ “Приватбанк” спостерігається за кредитними картками – з 20362 млн грн. до 30354 млн грн., або в 1,5 рази, за іпотечними кредитами – з 8099 млн. грн. до 9130 млн грн., або в 1,1 рази, за споживчими кредитами – з 261 млн грн. до 3144 млн грн., або в 12 разів.

Оцінка структури позичальників банків за секторами економіки показує, що впродовж 2015-2017 рр. в АТ “Ощадбанк” постійними клієнтами є: енергетика – 26,2%, будівництво та нерухомість – 21,5%, нафтогазова та хімічна промисловість – 14% та виробництво і переробка харчових продуктів та напоїв – 13,7%; в АБ “Укргазбанку”: електроенергетика – 23,8 %, транспортування газу – 14,5%, сільське господарство та харчова промисловість – 11, 8%; в АТ КБ “Приватбанк” – торгівля – 4,7%, сфера послуг – 3,5%, транспорт та зв’язок – 1,4% тощо. Оцінка дохідності кредитного портфеля досліджуваних банків (алгоритмом розрахунку якого є відношення суми процентних доходів банку до обсягу наданих кредитів) показала, що найбільш дохідним є кредитний портфель АТ “Ощадбанк” із середнім значенням 28,1%, в АБ “Укргазбанк” та АТ КБ “Приватбанк” середні значення дохідності кредитного портфеля за 2015-2017 рр. становить 17,2% та 12,7% відповідно (табл. 2). При цьому слід відмітити зниження дохідності кредитного портфеля трьох банків у 2017 р. порівняно з 2016 р.

Найменш дохідним є кредитний портфель АТ КБ «Приватбанк», дохідність якого зменшилась з 13,9% у 2015 р. до 10,3% у 2017 р. Впродовж досліджуваного періоду в загальній структурі кредитного портфеля АТ КБ “Приватбанк” зростала частка знецінених кредитів: найбільше зростання спостерігається за простроченими кредитами від 181 до 360 днів, обсяги яких зросли з 4783 млн грн. до 132687 млн грн. або в 27,7 рази; прострочені більше ніж 361 день – з 4073 млн грн. до 12331 млн грн. або в 3 рази. Загальна сума індивідуально знецінених кредитів зросла з 77744 млн грн. до 177385 млн грн. або в 2,3 рази.

На даний час банківська система України поступово виходить з кризового стану: відбувається її очищення від неплатоспроможних банків, зростає прибутковість, підвищується рівень капіталізації, з боку регулятора спрощено процедури докапіталізації та реорганізації банків, запроваджено новий інструмент підтримки ліквідності банків, запроваджено нові вимоги до розрахунку банками кредитного ризику тощо.

В той же час якість кредитного портфеля починає поліпшуватися. Так, за оцінками НБУ, пікові значення частки проблемних кредитів у портфелях банків уже пройдено. Макроекономічна стабілізація та поступове відновлення доходів і прибутків підприємств закладають передумови для поступового відновлення якості

кредитного портфеля банків. Помірний поштовх до поліпшення якості корпоративного кредитного портфеля може надати Закон України “Про фінансову реструктуризацію”, який дає можливість банкам та позичальникам у короткі терміни проводити реструктуризацію грошових зобов’язань [10].

Збільшенню обсягів кредитування та поліпшенню якості кредитного портфелю банків сприятиме: зростання величини регулятивного капіталу банків, підвищення кваліфікації банківського персоналу, від якого залежить якісна оцінка кредитного ризику, формування достатніх резервів для покриття можливих збитків, додержання нормативів Національного банку України, створення нових банківських продуктів та більш вигідних умов щодо кредитування порівняно з конкурентами.

Водночас, враховуючи проблеми якості кредитного портфеля банків, значного зростання державної частки в вітчизняному банківському секторі Кабінет Міністрів України підтримав оновлені “Засади стратегічного реформування державного банківського сектору”, що передбачає стратегію розвитку цього сектору на перспективу. Стратегія передбачає оздоровлення банківського сектору та зменшення частки держави у ньому шляхом продажу АБ “Укргазбанк” у 2019 році, АТ АБ “Приватбанк” у 2022 році. В основу стратегії державних банків покладено підтримку фінансової стабільності, ефективне управління ризиками, ліквідністю та капіталом, підвищення доступу кредитів до ключових сегментів розвитку економіки, забезпечення загального доступу до фінансових послуг за розумну ціну тощо. Головною метою реалізації Стратегії розвитку банківської системи є розбудова фінансово потужної і стабільної банківської системи, яка буде ефективно виконувати свою основну функцію – здійснювати оптимальний перерозподіл капіталу для фінансового забезпечення прискореного розвитку економіки в цілому.

Висновки. Кредитна політика відіграє вагомую роль у забезпеченні ефективної і надійної діяльності банків, за допомогою якої встановлюються основні правила формування портфеля кредитів та здійснення регулювання їхньої кредитної діяльності. Встановлено, що основними завданнями кредитної політики є зростання обсягів кредитного портфеля, забезпечення його дохідності та сприяння наданню якісних кредитів.

Кредитна політика системно важливих банків формується і здійснюється, спираючись на суттєву підтримку держави, що зменшує ризики порушення їхньої фінансової стабільності в кризовий і посткризовий періоди на відміну від інших банківських установ, а потенційний доступ до державної допомоги у вигляді докапіталізації свідчить, що вони є конкурентами, перш за все, один одному, а не іншим банкам.

Оцінка обсягів кредитного портфеля досліджуваних системно важливих банків свідчить про тенденцію як до зростання цих обсягів, так і до збільшення частки кредитного портфеля в активах, окрім АТ “Ощадбанк”. АТ “Ощадбанк” та АБ “Укргазбанк” у кредитній політиці спеціалізуються на кредитуванні юридичних осіб, а АТ КБ “Приватбанк” – на кредитуванні фізичних осіб. У цілому спостерігається зниження дохідності кредитного портфеля досліджуваних банків, але найбільш дохідним є кредитний портфель АТ “Ощадбанк”, найменш дохідним – АТ КБ “Приватбанк”.

Негативним явищем у діяльності банківської системи України є зростання проблемних кредитів. Найбільшими токсичними кредитними портфелями володіють саме системно важливі банки (їх частка сягає 56,2%), серед яких лише на АТ КБ “Приватбанк” припадає 38% від усіх проблемних кредитів в країні. Тому Стратегія

оздоровлення банківського сектору та зменшення частки держави у ньому на перспективу сприятиме реальній конкуренції банківських установ за своє місце на ринку кредитних послуг шляхом самостійного забезпечення фінансової стабільності, ефективного управління ризиками, ліквідністю та капіталом.

Упровадження продуктивних стратегій розвитку, застосування інновацій у банківській сфері, створення позитивного іміджу окремо взятої фінансової установи з метою відновлення довіри з боку економічних суб'єктів та недопущення негативного впливу фінансової кризи на банківську сферу або запобігання її наслідкам мають стати стратегічними завданнями як ризик-менеджменту банків, так і Національного банку та уряду країни, котрі зацікавлені в стабільному функціонуванні банківської системи, а, отже, й економіки в цілому. При цьому важливо застосовувати принцип системної взаємоузгодженості й координації грошово-кредитної і бюджетно-податкової політик шляхом поєднання прямих і непрямих важелів регулювання грошово-кредитного ринку, індикатори яких впливатимуть на формування сприятливого макроекономічного середовища для стабільного й ефективного функціонування банківських установ на фінансовому ринку як основних фінансових посередників розвитку економіки країни.

Список використаних джерел

1. Коробова Г.Г. Банковское дело. М.: Магистр, 2009. 588 с.
2. Д'яконова І.І. Удосконалення кредитних відносин – споживче кредитування: [монографія]. Суми: Університетська книга, 2007. 96 с.
3. Волкова Н.І. Модель оцінювання ризику кредитного портфеля банку. Економіка і регіон. 2015. № 1(50). С. 11-17.
4. Криклій О.А., Мірошніченко О.В. Формування кредитної політики банку. Вісник Університету банківської справи Національного банку України. 2012. № 3 (15). С. 165-171.
5. Рейтинг “50 провідних банків України”. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.bankstrating.com.ua.
6. Костюк З. Р. Особливості формування кредитної політики. Науковий вісник НЛТУ України. 2012. Вип. 22. 13. С. 198-203.
7. Фінансова звітність АТ “Ощадбанк” [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.oschadbank.ua/upload/iblock/d9f/FS%20SSBU%202015%20separate%20ukr%20ISA.pdf>.
8. Фінансова звітність АТ КБ “Приватбанк”. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://static.privatbank.ua/files/year_zvit_05_05.pdf.
9. Фінансова звітність АБ “Укргазбанк”. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ukrgasbank.com/>
10. Звіт про фінансову стабільність, червень 2017. Режим доступу: [Електронний ресурс]: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=50604896>.

Список використаних джерел у транслітерації / Referens

1. Korobova, G.G. (2009). *Bankovskoye delo* [Banking business]. М.: Magistr [in Ukrainian].
2. Diakonova, I.I. (2007). *Udoskonalenia kredytnykh vidnosyn – spozyvche kredytuvania: [monografia]* [Improvement of credit relations - consumer lending: [monograph]]. Sumy: Universytetska knyga [in Ukrainian].

3. Volkova, H.I. (2015). Model otsiniuvania ryzyku kredytnoho portfelia banku [Model of risk assessment of a loan portfolio of a bank]. *Ekonomika i region - Economy and region*, 1(50), 11-17 [in Ukrainian].
4. Kryklii, O.A., & Mirosnichenko, O.V. (2012). Formuvania kredytnoi polityky banku [Formation of the bank's credit policy]. *Visnyk Universytetu bankivskoi spravy Nacionalnogo banku Ukrainy - Bulletin of the University of Banking of the National Bank of Ukraine*, 3(15), 165-171 [in Ukrainian].
5. Rejtyng «50 providnyh bankiv Ukrainy» [Rating "50 leading banks of Ukraine"]. *bankstrating.com.ua* Retrieved from www.bankstrating.com.ua [in Ukrainian].
6. Kostiuk, Z.R. (2012). Osoblyvosti formuvania kredytnoi polityky [Features of the formation of credit policy]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy - Scientific herald of NLTU of Ukraine*, 22.13, 198-203 [in Ukrainian].
7. Finansova zvitnist AT "Oshadbank" [Financial statements of JSC "Oschadbank"]. *oschadbank.ua/upload/iblock/d9f/FS%20SSBU%202015%20separate%20ukr%20ISA.pdf*. Retrieved from <https://www.oschadbank.ua/upload/iblock/d9f/FS%20SSBU%202015%20separate%20ukr%20ISA.pdf> [in Ukrainian].
8. Finansova zvitnist AT KB "Privatbank" [Financial statements of CB "Privatbank"]. *static.privatbank.ua/files/year_zvit_05_05.pdf* Retrieved from: https://static.privatbank.ua/files/year_zvit_05_05.pdf [in Ukrainian].
9. Finansova zvitnist AB "UkrGasbank" [Financial statements of UkrGasBank]. *ukrgasbank.com* Retrieved from www.ukrgasbank.com [in Ukrainian].
10. Zvit pro finansovu stabilnist cherven 2017 [Financial Sustainability Report June 2017]. *bank.gov.ua/doccatalog/document?id=50604896* Retrieved from <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=50604896> [in Ukrainian].

ANNOTATION CREDIT POLICY SYSTEM VARIOUS BANKING IN UKRAINE

VDOVENKO Larysa,
Doctor of Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Physics, banking and insurance
Vinnitsia national agrarian University,
(Vinnitsia)

The article is devoted to the peculiarities of the credit policy of systemically important banks in Ukraine, analysis of their loan portfolio and assessment of the effectiveness of its management. The estimation of volumes of their loan portfolio shows the tendency of its growth as well as the share of loan portfolio in assets. It was revealed that JSC Oschadbank and UkrGasBank specialize in lending to legal entities while Credit Bank PrivatBank is lending to individuals; there is a decrease in the profitability of the loan portfolio of the banks under study, but the most profitable is the loan portfolio of JSC Oshchadbank, the least profitable - in the JSC CB Privatbank. Negative phenomenon in the banking system of Ukraine is the growth of problem loans, including the most toxic lending portfolios that are owned by the most systemically important banks (their share reaches 56.2%), among which only AT Bank "PrivatBank" accounts for 38% of all problem loans in country.

It is concluded that the credit policy of systemically important banks is carried out on the basis of significant state support that reduces the risks of disturbing their financial stability, as opposed to other banking institutions, and the potential access to state-aid in

the form of pre-capitalization shows that they are competitors, first of all, to each other, and not to other banks. The role of qualitative and effective credit policy of commercial banks in support of financial indicators of banking activity at the proper level, strengthening of their financial stability in an unstable environment in the banking sphere is substantiated. It has been established that ineffective credit portfolio management and the growth of problem loans lead to increased risks of credit operations. The ways of increasing the volume of lending and improving the quality of the loan portfolio of banking institutions are determined, among which increase of the size of regulatory capital of banks, improvement of the skills of banking personnel, on which the qualitative assessment of credit risk depends, formation of sufficient reserves to cover possible losses, compliance with the norms of the National Bank of Ukraine, creation of new banking products and more favorable terms of lending compared to competitors. The prospects of further development of the banking system of Ukraine in the context of the strategy of reforming state banks, which is based on support of financial stability, effective risk management, liquidity and capital, increase of access to the credits to the key sectors of the economy, access to credit services at an affordable price are considered.

Key words: credit policy, credit mechanism, credit portfolio, banking system, credit portfolio, assets, profitability, loans, toxic loans.

Tabl.:2. lit.: 10.

АННОТАЦИЯ

КРЕДИТНАЯ ПОЛИТИКА СИСТЕМНО ВАЖНЫХ БАНКОВ В УКРАИНЕ

ВДОВЕНКО Лариса Александровна,
доктор экономических наук, доцент,
доцент кафедры финансов,
банковского дела и страхования,
Винницкий национальный аграрный университет

Статья посвящена особенностям кредитной политики системно важных банков в Украине, осуществлен анализ их кредитного портфеля и оценка эффективности управления им. Оценка объемов их кредитного портфеля свидетельствует о тенденции его роста и доли кредитного портфеля в активах. Выявлено, что АО "Ощадбанк" и АБ "Укргазбанк" в кредитной политике специализируются на кредитовании юридических лиц, АО КБ "Приватбанк" - на кредитовании физических лиц; наблюдается снижение доходности кредитного портфеля исследуемых банков, но наиболее доходным является кредитный портфель АО "Ощадбанк", наименее доходным - в АО КБ "Приватбанк". Негативным явлением в деятельности банковской системы Украины является рост проблемных кредитов, в том числе крупнейшими токсичными кредитными портфелями обладают именно системно важные банки (их доля достигает 56,2%), среди которых лишь в АО КБ "Приватбанк" приходится 38% от всех проблемных кредитов в стране.

Сделаны выводы, что кредитная политика системно важных банков осуществляется, опираясь на существенную поддержку государства, уменьшает риски нарушения их финансовой стабильности в отличие от других банковских учреждений, а потенциальный доступ к государственной помощи в виде

докапитализации свидетельствует, что они являются конкурентами, прежде всего, друг другу, а не другим банкам. Обоснована роль качественной и эффективной кредитной политики коммерческих банков в поддержке финансовых показателей банковской деятельности на должном уровне, укреплении их финансовой устойчивости в условиях нестабильной среды в банковской сфере. Установлено, что неэффективное управление кредитным портфелем и рост проблемных кредитов приводит к повышению рисков осуществления кредитных операций. Определены пути увеличения объемов кредитования и улучшение качества кредитного портфеля банковских учреждений, среди которых увеличение величины регулятивного капитала банков, повышение квалификации банковского персонала, от которого зависит качественная оценка кредитного риска, формирование достаточных резервов для покрытия возможных убытков, соблюдения нормативов Национального банка Украины, создание новых банковских продуктов и более выгодных условий по кредитованию по сравнению с конкурентами. Рассмотрены перспективы дальнейшего развития банковской системы Украины в контексте стратегии реформирования государственных банков, в основе которой поддержка финансовой стабильности, эффективное управление рисками, ликвидностью и капиталом, повышение доступа кредитов в ключевых секторах экономики, обеспечение доступа к кредитным услуг по доступной цене.

Ключевые слова: кредитная политика, кредитный механизм, кредитный портфель, банковская система, кредитный портфель, активы, доходность, обесцененные кредиты, токсичные кредиты.

Табл.:2. Лит.:10.

Інформація про автора

ВДОВЕНКО Лариса Олександрівна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3).

VDOVENKO Larisa – Doctor of Economic Sciences, associate professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str.).

ВДОВЕНКО Лариса Александровна – доктор экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов, банковского дела и страхования, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Сонячна, 3).

